

Ortaokul Öğrencilerinin Günlük Yaşam Becerileri ve Prososyal Eğilimlerinin İncelenmesi

Tuğçenur DOĞAN¹ Hatice Merve İMİR²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Erzurum, Türkiye

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara, Türkiye

Makale Bilgisi

Makale Geçmişi

Geliş Tarihi: 12.09.2023

Kabul Tarihi: 14.12.2023

Yayın Tarihi: 25.12.2024

Anahtar Kelimeler

Günlük Yaşam Becerileri,
Prososyal Eğilimler,
Sosyal Gelişim.

ÖZET

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ve prososyal eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacı ile yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ise Ankara ve Karabük illerinde yaşayan, 6.7. ve 8. sınıfta öğrenime devam eden 402 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği ve Sosyosyal Eğilimler Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri 20 Şubat- 30 Mart 2021 tarihleri arasında Google online form ile toplanmıştır. Veriler, frekans analizi, t- testi, varyans analizi, Spearman Korelasyon Testi, Pearson Korelasyon Testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin günlük yaşam becerilerinin Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği'nin arkadaşlar ile ilişkiler alt boyutu ve problem çözme alt boyutu ile çocuğun sınıfı, anne öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Sosyosyal Eğilimler Ölçeği'nin kamusal olumlu sosyal davranış alt boyutu, özgeci olumlu sosyal davranış, acil durumlarda olumlu sosyal davranış, gizli olumlu sosyal davranış puanları ile cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmada öğrencilerin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimleri arasında anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. ($r=0.389$; $p<0.05$). Ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri çeşitli değişkenler açısından farklılaşmaktadır ve öğrencilerin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimleri arasında anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır ($p<0.05$). Ortaokul öğretmenleri için, öğrencilerin yaşam becerileri ve prososyal davranışları kazanması konusunda paylaşımda bulunabileceği çalıştay ve atölye çalışması gibi faaliyetler yapılabilir.

Examination of Secondary School Students' Daily Life Skills and Prosocial Tendency

Article Info

Article History

Received: 12.09.2023

Accepted: 14.12.2023

Published: 25.12.2024

Keywords

Daily Life Skills,
Prosocial Tendency,
Social Development.

ABSTRACT

This research aims to examine the daily life skills and prosocial tendencies of secondary school students, considering various variables, and to investigate the relationship between daily life skills and prosocial tendencies. The study utilized the relational model, a quantitative research method. The sample consisted of 402 secondary school students from the 6th, 7th, and 8th grades, continuing their education in the cities of Ankara and Karabük. Data collection took place through a Google online form between February 20 and March 30, 2021. The collected data included the "Personal Information Form," "Life Skills Assessment Scale," and "The Prosocial Tendencies Measure." The study revealed a significant difference in daily life skills, the sub-dimension scores of the Life Skills Education Scale, and the child's class and age of the father. Additionally, a significant difference was observed in some sub-dimension scores of the Prosocial Tendency Scale concerning gender, and the education levels of both the mother and father. The research identified a significant and low-level relationship ($r=0.389$; $p<0.05$) between students' daily life skills and their prosocial tendencies. Secondary school students' daily life skills were found to vary across various variables, and a significant and low correlation was noted between their prosocial tendencies and daily life skills ($p<0.05$). It is recommended to organize workshops for secondary school teachers, providing a platform for students to share information about acquiring life skills and prosocial behaviors.

To cite this article

Doğan, T., & İmir, H. M. (2024). Ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ve prososyal eğilimlerinin incelenmesi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 433-448. <https://doi.org/10.51123/jgehes.2024.140>

*Sorumlu Yazar: Tuğçenur DOĞAN, yilmazt@atauni.edu.tr

** Bu çalışma 22 Kasım-24 Kasım 2021 tarihleri arasında Bilecik'te gerçekleştirilen "UBCAK 7. Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Kongresi"nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Ortaokul yıllarında çocuk, ergenliğe geçiş ile birlikte çevresel ve fizyolojik açıdan hızlı bir değişim yaşamaktadır. Bu değişim nedeniyle yaşam becerilerine çok daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Ergenlik dönemindeki bireyin en önemli deneyimlerinden biri, sosyal hayata katılma, toplumsal hayatın içinde kendine yer bulma gayretleridir. Bu bağlamda, sosyal beceriler toplumsal hayatın içinde oldukça önemli bir yere sahip olduğundan ergenlerin bu becerileri edinmeleri ve kullanmaları önem kazanmaktadır (Ümmet ve Demirci, 2017). Sosyal becerilerden olan prososyal eğilimler, karşılık beklemeden, gönüllü olarak, başkalarına fayda sağlama, diğer insanlara yardım etme, teselli etme, empati kurma, iş birliği yapma ve paylaşma gibi olumlu davranışları içermektedir. Prososyal eğilimler, gençleri motive ederek, gençlerin başarılı olmalarını sağlayan ve tüm potansiyellerini destekleyen becerilerdir (Borah, 2018).

Yaşam becerileri ise bireyin, sosyal uyumunu destekleyerek olumsuz duygularla daha kolay başa çıkmasını sağlamaktadır (Aktaş ve Tepe, 2020). Bu bağlamda yaşam becerileri, bireyin prososyal eğilimleri edinmesine yardımcı olan ve bireyin sosyalleşmesine katkı sağlayan becerilerdir (Borah, 2018). Yaşam becerileri sayesinde birey, günlük hayatta karşılaştığı zorluklarla daha kolay yüzleşir. Sağlıklı karar verme becerisine sahip, problemlerine çözüm üretebilen kişi ise sosyal hayatta daha başarılı olur ve kendisini daha iyi ifade edebilir (Şimşek, 2019).

Yaşam becerileri eğitim programlarının hedef gruplarının çoğunlukla çocuklar ve ergenler olduğu bilinmektedir (Kutsal, 2018). Gençler, fiziksel ve entelektüel potansiyelleri nedeniyle toplumun en üretken üyeleridir. Ancak bununla birlikte sosyal kimlik krizleri, akran baskısı, kişilerarası ilişkilerde sorunların ve gelecekle ilgili belirsizliklerin yaşandığı bu dönemde ergenlerin desteğe ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. (Borah, 2018) Ergenlik dönemi ergen için oldukça karmaşık ve çetrefillidir. Bu dönemde ergene yardımcı olacak desteklerden biri pozitif genç gelişim yaklaşımıdır. Bireyin kendi sorunlarını çözebilme yeteneği, gençliğe yeni bir bakış açısı olan pozitif genç gelişim yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımın amacı, gençlerin var olan yeteneklerine, güçlü yönlerine, ilgilerine odaklanmaktır. Yaşam becerilerinin kazandırılması için birçok farklı program planlanmıştır. Bunlardan biri, Amerika'da gençlere yaşam becerileri kazandırmayı hedefleyen 4- H programlarıdır (Arnold ve Gagnon, 2020). 4-H organizasyonunun, gençlerin gelişimini destekleyerek, kaliteli gençlik programları hazırlamak ve gençlerin katılımını sağlamak gibi amaçları vardır (Scales ve ark., 2011).

Ergenlik döneminde yaşanan davranış sorunları önemli bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir (Osman ve ark., 2019). İçinde bulunduğumuz çağda, devletler toplumların en genç üyeleri olan çocukların yaşam becerilerini kazanmalarına önem vermektedirler. Bu durumun en somut örneği farklı eğitim kademelerinde yaşam becerileri eğitim programının müfredatlara dâhil edilmesidir (Kılıç ve Gültekin, 2015). Ülkemizde ise çocuklara dersler ve farklı öğrenme yöntemleri ile yaşam becerileri kazandırılmaya çalışılmaktadır. MEB (2005)'e göre, yaşam becerileri eğitimi 6. 7. ve 8. sınıfta eğitim ve öğretime devam eden öğrencilerin yeterliliklerini evrensel, ulusal ve ahlaki değerler ile günlük hayatlarında kullanabilmelerini amaçlamaktadır. Okullarda öğretilmesi gereken yaşam becerileri, eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme, iletişim becerileri ve kişilerarası ilişkiler, stresle baş etme, öz farkındalık ve empatidir (Kolburan ve Tosun, 2011).

Yaşam becerileri eğitiminin çocuk ve gençlerde koruyucu ve önleyici bir etkisi olduğu görülmüştür (Bwayo, 2014). Yaşam becerilerinin bireyin sosyal uyum becerilerini pozitif yönde etkilediği (Javidi ve Garmaroudi, 2019) davranış problemlerini azalttığı (Kutsal, 2018), benlik saygısını olumlu yönde etkilediği (Yıldırım ve Temel, 2020) saptanmıştır. Prososyal eğilimler ile bireyin sorumluluk bilincinin geliştiği, akademik başarısının desteklendiği (Caprara ve ark., 2000) stresle başa çıkmada başarılı olduğu, saldırgan davranışlarında azalma olduğu ve akran ilişkilerinin olumlu yönde etkilendiği belirlenmiştir (Veenstra ve ark., 2008). Bu araştırmalarda günlük yaşam becerileri ile

prososyal eğilimlerin beraberce incelenmediği görülmüştür. Ancak ilgili literatür incelendiğinde günlük yaşam becerileri ile sosyal gelişimin incelendiği bazı çalışmalar olduğu görülmüştür (Topcu Bilir, 2019; Yıldırım ve Temel, 2020). Oysa, hem yaşam becerilerinin hem de prososyal eğilimlerin ortak bazı değişkenlerle ilişkili olduğu, kişisel ve sosyal yaşantıda benzer olumlu sonuçlar doğurdukları bilinmektedir (Bwayo, 2014). Ergenlik döneminin bireyin yaşam boyu sürdüreceği davranışları kazandığı önemli bir gelişim dönemi olduğu göz önüne alındığında bu dönemde kazanılacak bilgi ve kazanımların sadece birey için değil tüm toplum için faydalı olacağı düşünülmektedir. Benzer olarak prososyal eğilimlerin de sadece kişinin kendi gelişimi için değil tüm toplumda dayanışma, paylaşma ve iş birliği gibi değerlerin devamı için önemlidir (Öztürker, 2014). Çocuğun sosyal uyumunu olumlu yönde etkileyen değişkenlerden biri de yaşam becerileri eğitimidir (Yıldırım ve Temel, 2020). Yaşam becerilerinin bireyin prososyal eğilimleri öğrenmesinde sosyalleşmesinde oldukça önemli bir rolü vardır. Dolayısıyla sağlıklı karar verme becerisine sahip, problemlerine çözüm üretebilen bireyler, sosyal hayatta daha çok başarılı olacak ve kendisini daha iyi ifade edebilecektir (Borah, 2018). Bu bağlamda ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimlerinin çeşitli demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği ve günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimler arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın amacına yönelik alt problemler aşağıda belirtilmiştir.

- Ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri
- Cinsiyet
- Sınıf düzeyi
- Aile yapısı
- Anne öğrenim düzeyi
- Baba öğrenim düzeyi
- Değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin prososyal eğilimleri
- Cinsiyet
- Sınıf düzeyi
- Aile yapısı
- Anne öğrenim düzeyi
- Baba öğrenim düzeyi

Değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

- Ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla tanımlayıcı ilişkisel tasarımda yapılmıştır.

Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ve Karabük illerinde yaşayan, 2020- 2021 eğitim öğretim yılında 6. 7. ve 8. sınıfa devam eden 402 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya dâhil edilen öğrenciler kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu örneklemede, araştırmacılar katılımcılara kolay ulaşmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda araştırma için uygun ve gönüllü bireylerden seçmektedir (Gravetter ve Forzano, 2003). Öğrencilere ebeveynleri aracılığıyla ulaşılmıştır. Ebeveynlere sosyal medya (Whatsapp) aracılığıyla veri toplama araçları gönderilerek veriler elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Veriler öğrencilerden Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği ile Prososyal Eğilimler Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Veri toplama araçları Google form ile katılımcılara iletilmiştir. Formda, öğrencilerin aynı soruya birden fazla cevap veremeyecekleri, işaretledikleri maddeleri dilerse değiştirmek için geriye dönebilecekleri açıklanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan form, öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerini (cinsiyet, sınıf düzeyi, aile yapısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi) belirleyen bilgi formudur.

Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği

Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği Kobayashi ve arkadaşları tarafından geç çocukluk döneminde ve ergenlerde yaşam becerilerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (Kobayashi ve ark., 2013). Ölçeğin Türkiye’ de geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şimşek tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması ve geçerlik güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha iç tutarlılık 0,84 ve test- tekrar test güvenilirliği 0,97 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda ise ölçeğin aslından farklı olarak beş alt boyuta sahip olduğu ve 16 maddeden oluştuğu görülmüştür. Kendi kendine öğrenme alt boyut puanının iç tutarlılık katsayısı çok düşük çıktığı için araştırmanın analizinde kullanılmamıştır. Ölçeğin puanlanması, “Hiç katılmıyorum (1), Tamamen katılıyorum (5) arasında beşli likert tipte derecelendirilmiştir (4) (Şimşek, 2019).

Prososyal Eğilimler Ölçeği

Prososyal Eğilimler Ölçeği Carlo ve Randall tarafından prososyal eğilimleri ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte her madde 5 dereceli likert tipi olup 1- beni iyi tanımlamıyor; 5- beni çok iyi tanımlıyor olarak derecelendirilmiştir. Ölçeğin kamusal, duygusal, özgecil, itaatkâr, gizli ve acil prososyal davranışlar olmak üzere altı alt boyutu vardır (Carlo ve Randall, 2002). Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması ise Kumru ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Türk örnekleminde ergenlik döneminin başında ve ortasında bulunan gençlerle yapılan çalışmada ölçeğin 23 maddelik formu ve altı alt boyutu kullanılarak Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının alt ölçekler için 0.52 ile 0.68 arasında değiştiği görülmüştür (Kumru, 2002).

Verilerin Analizi

Araştırmada öğrenciler tarafından doldurulan Kişisel Bilgi Formu, “Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği” ile “Prososyal Eğilimler Ölçeği”nden elde edilen veriler SPSS 22 paket programıyla analiz edilmiştir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel (korelasyonel) model kullanılmıştır. Günlük yaşam becerileri ve prososyal eğilimlerin değişkenlere göre farklılaşma durumu T- testi, ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskall Wallis Analizleri ile incelenmiştir. Demografik özellikler ile günlük yaşam becerileri ve prososyal eğilimler arasındaki ilişki durumunu incelemek için Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin 233’ü (%58) kız, 169’u (%42) ise erkektir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri incelendiğinde 115’inin (%28.6) 6.sınıf, 120’sinin (%29.9) 7. sınıf, 167’sinin (%41.5) ise 8. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki öğrencilerin 291’i (%54.5) Ankara’dan, 183’ü (%45.5) ise Karabük’ten araştırmaya katılmıştır. Çalışma grubundaki 350’si (%87.1) çekirdek aile yapısına sahipken, 52’si (%12.9) geniş aile yapısına sahiptir. Anne öğrenim düzeyi incelendiğinde öğrencilerin 105’inin (%26.1) annesinin ilkökul mezunu, 80’inin (%19.9) annesinin ortaokul mezunu olduğu, 88’inin (%21.9) annesinin üniversite mezunu olduğu ve 5’inin (%1.3) annesinin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim düzeyi incelendiğinde öğrencilerin 53’ünün (%13.2) babasının ilkökul mezunu olduğu, 54’ünün (%13.4) ortaokul mezunu olduğu, 142’sinin (%35.3) babasının lise mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1
Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikler

		n	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	233	58.0
	Erkek	169	42.0
Çocuğun Sınıfı	6. Sınıf	115	28.6
	7. Sınıf	120	29.9
	8. Sınıf	167	41.5
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	350	87.1
	Geniş Aile	52	12.9
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	105	26.1
	Ortaokul Mezunu	80	19.9
	Lise Mezunu	124	30.8
	Üniversite Mezunu	88	21.9
	Yüksek Lisans/ Doktora Mezunu	5	1.3
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	53	13.2
	Ortaokul Mezunu	54	13.4
	Lise Mezunu	142	35.3
	Üniversite Mezunu	135	33.6
	Yüksek Lisans/ Doktora Mezunu	18	4.5

Araştırmanın birinci amacı doğrultusunda demografik özelliklere göre yaşam becerileri eğitimi ölçeği ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması'na ilişkin analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Demografik Özelliklere Göre Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	n	PÇ		Aİ		KVGP		BT	YBE Toplam			
		Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	233	24.97	4.39	13.48	2.14	11.98	3.00	7.54	2.55	66.22	10.32
	Erkek	169	24.69	3.86	13.61	1.86	11.30	3.26	7.88	1.93	65.83	9.12
	Test ve Önemlilik		U=18078.000		U=19446.500		t=2.167		t=-1.498	U=18570.500		
			p=0.160		p=0.825		p=0.031		p=0.135	p=0.331		
Çocuğun Sınıfı	6. Sınıf	115	24.72	3.82	13.98	1.38	11.84	3.08	7.82	1.96	66.55	8.64
	7. Sınıf	120	24.89	4.42	13.33	2.08	11.68	3.15	7.73	2.26	65.72	10.29
	8. Sınıf	167	24.92	4.24	13.38	2.30	11.61	3.15	7.56	2.57	65.96	10.29
	Test ve Önemlilik		$\chi^2_{kw}=0.801$		$\chi^2_{kw}=6.801$		F=0.192		F=0.460	$\chi^2_{kw}=0.078$		
			p=0.670		p=0.033		p=0.825		p=0.631	p=0.962		
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	350	25.03	3.91	13.59	1.85	11.78	3.06	7.69	2.29	66.42	8.94
	Geniş Aile	52	23.65	5.54	13.17	2.94	11.13	3.53	7.65	2.49	63.63	14.35
	Test ve Önemlilik		U=8041.000		U=8993.500		t=1.391		t=0.093	U=8610.000		
			p=0.174		p=0.886		p=0.165		p=0.926	p=0.531		
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	105	24.01	4.35	13.44	2.15	11.41	3.12	7.76	2.11	64.86	9.73
	Ortaokul Mezunu	80	24.51	4.64	13.40	2.25	12.01	3.22	7.55	2.43	65.64	11.19
	Lise Mezunu	124	25.24	3.88	13.71	1.99	11.96	3.00	7.70	2.28	67.06	9.20
	Üniversite Mezunu	88	25.58	3.77	13.53	1.71	11.40	3.20	7.68	2.50	66.43	9.47
	Yüksek Lisans/ Doktora Mezunu	5	23.40	3.64	12.80	2.68	10.40	2.07	8.20	2.04	63.00	10.81
	Test ve Önemlilik		$\chi^2_{kw}=9.069$		$\chi^2_{kw}=2.071$		F=1.145		F=0.131	$\chi^2_{kw}=3.086$		
			p=0.028		p=0.558		p=0.331		p=0.942	p=0.378		

Not: PÇ: Problem çözme, Aİ: Arkadaşlar ile ilişkiler, KVGP: Karar verme ve gelecek planlama, BT: Bilgiyi toplama

Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamalarının çocuğun sınıfına göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, sadece arkadaşlarla ilişkiler alt boyut puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Çocuğun sınıfına göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (Dunnett C); 6. sınıf öğrencisi olanların puanlarının, 7. ve 8. sınıf olanların puanlarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamalarının aile yapısına göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Anne eğitim düzeyine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); annesi ilkokul mezunu olanların puanlarının, annesi lise ve üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamalarının baba eğitim düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). (Tablo2).

Araştırmanın ikinci amacı doğrultusunda demografik özelliklere göre prososyal eğilimler ölçeği ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması'na ilişkin analiz sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur

Tablo 3

Demografik Özelliklere göre Prososyal Eğilimler Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması

	n	KOSD		DOSD		ÖOSD		AOSD		İOSD		GOSD		Toplam		
		Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	Ort.	SS.	
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	233	8.27	3.45	14.75	3.64	17.82	4.57	10.02	2.90	8.03	1.96	19.01	4.80	77.90	10.26
	Erkek	169	9.09	3.85	14.45	3.60	16.74	4.87	9.69	2.91	7.88	1.78	18.17	4.58	76.01	11.00
	Test ve Önemlilik		t=-2.237	t=0.823	t=2.275	t=1.141	t=0.780	t=1.772	t=1.768							
			p=0.026	p=0.411	p=0.023	p=0.255	p=0.436	p=0.077	p=0.078							
Çocuğun Sınıfı	6. Sınıf	115	8.65	3.49	14.35	3.55	17.22	4.82	9.60	3.13	7.89	1.90	18.46	4.79	76.17	11.19
	7. Sınıf	120	9.08	3.69	14.56	3.35	16.86	4.53	9.95	2.63	7.98	1.83	18.65	4.51	77.07	9.15
	8. Sınıf	167	8.26	3.68	14.86	3.87	17.83	4.78	10.02	2.94	8.02	1.92	18.79	4.84	77.78	11.17
	Test ve Önemlilik		F=1.779	F=0.714	F=1.568	F=0.771	F=0.166	F=0.165	F=0.794							
		p=0.170	p=0.490	p=0.210	p=0.463	p=0.847	p=0.848	p=0.453								
Aile Yapısı	Çekirdek Aile	350	8.54	3.65	14.68	3.57	17.41	4.73	9.87	2.87	7.97	1.87	18.76	4.61	77.22	10.49
	Geniş Aile	52	9.13	3.55	14.27	3.96	17.10	4.71	9.98	3.18	7.92	1.97	17.94	5.38	76.35	11.45
	Test ve Önemlilik		t=-1.105	t=0.757	t=0.441	t=-0.266	t=0.183	t=1.166	t=0.554							
		p=0.270	p=0.450	p=0.660	p=0.790	p=0.855	p=0.244	p=0.580								
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	105	9.72	3.84	14.95	3.28	16.28	4.58	10.01	2.89	7.95	1.95	18.14	4.90	77.06	10.51
	Ortaokul Mezunu	80	8.46	3.68	14.36	3.84	16.98	4.77	9.84	2.90	7.85	1.98	18.45	5.40	75.94	10.75
	Lise Mezunu	124	8.25	3.48	14.88	3.58	17.95	4.87	9.83	3.22	8.27	1.78	19.43	4.19	78.61	10.45
	Üniversite Mezunu	93	7.98	3.34	14.14	3.84	18.15	4.45	9.84	2.52	7.68	1.81	18.38	4.50	76.16	10.72
	Test ve Önemlilik		F=4.796	F=1.186	F=3.605	F=0.093	F=1.957	F=1.686	F=1.409							
		p=0.003	p=0.315	p=0.014	p=0.964	p=0.120	p=0.169	p=0.240								
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul Mezunu	53	8.58	3.64	14.77	3.63	17.57	4.81	9.47	2.99	7.79	2.17	17.42	5.39	75.60	10.68
	Ortaokul Mezunu	54	10.13	4.17	14.56	3.82	15.72	5.22	10.07	3.19	7.96	2.21	17.83	5.46	76.28	11.55
	Lise Mezunu	142	8.62	3.60	14.90	3.46	17.08	4.36	10.07	2.96	8.23	1.69	19.66	4.31	78.56	10.14
	Üniversite Mezunu	135	8.01	3.36	14.41	3.81	18.18	4.82	10.01	2.71	7.81	1.81	18.45	4.51	76.87	10.86
	Yüksek Lisans/ Doktora Mezunu	18	8.61	3.31	13.83	2.92	17.89	3.82	8.00	2.22	7.67	1.78	18.33	3.69	74.33	8.32
	Test ve Önemlilik		F=3.336	F=0.568	F=2.897	F=2.461	F=1.143	F=3.086	F=1.340							
		p=0.011	p=0.686	p=0.022	p=0.045	p=0.336	p=0.016	p=0.254								

Prososyal Eğilimler Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, kamusal ve özgeci olumlu sosyal davranış alt boyut puan ortalaması farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Erkek öğrencilerin kamusal olumlu sosyal davranış alt boyut puanları kızlara göre daha yüksektir. Kız öğrencilerin ise özgeci olumlu sosyal davranış alt boyut puanları erkeklere göre daha yüksektir. Sosyale Eğilimler Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamalarının aile yapısına göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde, anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). Özgeci olumlu sosyal davranış alt boyutu için baba eğitim düzeyine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); babası ortaokul mezunu olanların puanlarının, babası ilkokul ve üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Acil durumlarda olumlu sosyal davranış alt boyutu için baba eğitim düzeyine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); babası yüksek lisans/doktora mezunu olanların puanlarının babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Gizli olumlu sosyal davranış alt boyutu için baba eğitim düzeyine göre farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan ileri analizde (LSD); babası lise mezunu olanların puanının, babası ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Araştırmanın üçüncü amacı doğrultusunda prososyal eğilimler ölçeği ile yaşam becerileri eğitimi ölçeği alt boyut puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi'ne ilişkin analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Araştırmanın üçüncü amacı doğrultusunda prososyal eğilimler ölçeği ile yaşam becerileri eğitimi ölçeği alt boyut puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi'ne ilişkin analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Prososyal Eğilimler Ölçeği ile Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Problem Çözme	Arkadaşlar ile İlişkiler	Karar Verme ve Gelecek Planlama	Bilgiyi Toplama	Yaşam Becerileri Ölçeği Toplam
Kamusal Olumlu Sosyal Davranış	r -0.037 p 0.459	r 0.018 p 0.717	r 0.058 p 0.247	r 0.161 p 0.001	r 0.040 p 0.428
Duygusal Olumlu Sosyal Davranış	r 0.342 p 0.000	r 0.244 p 0.000	r 0.242 p 0.000	r 0.246 p 0.000	r 0.388 p 0.000
Özgeci Olumlu Sosyal Davranış	r -0.047 p 0.346	r -0.010 p 0.835	r -0.124 p 0.013	r -0.125 p 0.012	r -0.103 p 0.038
Acil Durumlarda Olumlu Sosyal Davranış	r 0.256 p 0.000	r 0.142 p 0.004	r 0.186 p 0.000	r 0.184 p 0.000	r 0.262 p 0.000
İtaatkâr Olumlu Sosyal Davranış	r 0.265 p 0.000	r 0.272 p 0.000	r 0.210 p 0.000	r 0.147 p 0.003	r 0.278 p 0.000
Gizli Olumlu Sosyal Davranış	r 0.402 p 0.000	r 0.224 p 0.000	r 0.308 p 0.000	r 0.114 p 0.022	r 0.370 p 0.000
Prososyal Eğilimler Ölçeği Toplam	r 0.384 p 0.000	r 0.282 p 0.000	r 0.272 p 0.000	r 0.211 p 0.000	r 0.389 p 0.000

Kamusal Olumlu Sosyal Davranış alt boyut puanı ile Bilgiyi Toplama alt boyut puanı arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli ilişki olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Kamusal olumlu sosyal davranış alt boyut puanı ile problem çözme, arkadaşlar ile ilişkiler, karar verme ve gelecek planlama ve Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Duygusal olumlu sosyal davranış alt boyut puanı ile problem çözme, arkadaşlar ile ilişkiler, karar verme ve gelecek planlama, bilgiyi toplama ve Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı, pozitif yönde ve düşük düzeyli ilişki vardır ($p < 0.05$).

Prososyal Eğilimler Ölçeği toplam puanı ile problem çözme, arkadaşlar ile ilişkiler, karar verme ve gelecek planlama, bilgiyi toplama ve Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli ilişki vardır ($p < 0.05$). Prososyal Eğilimler Ölçeği toplam puanı arttıkça, problem çözme, arkadaşlar ile ilişkiler, karar verme ve gelecek planlama, bilgiyi toplama ve Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeği toplam puanları da artmaktadır (Tablo 4).

TARTIŞMA

Prososyal davranışlar, sadece birey için değil tüm toplum için oldukça önemli becerilerdir. Prososyal beceriler ile ergenlerin sosyal hayatta daha uyumlu, günlük yaşam becerileri sayesinde benlik saygısı yüksek bireyler olduğu bilinmektedir. Günlük yaşam becerilerini edinmiş bireylerin ise davranış problemlerinin azaldığı ve uyum sağlama becerilerinin geliştiği görülmüştür (Kılıç ve Gültekin, 2015).

Günlük yaşam becerilerinin cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterip göstermediği incelendiğinde, yaşam becerileri toplam puanı ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Benzer olarak fen lisesinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal becerileri ve problem çözme becerileri incelenmiş ve öğrencilerin cinsiyeti ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Terzi, 2003). Farklı olarak ortaokul öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, kız öğrencilerin duygu ve sağlık alanındaki yaşam becerilerinin erkek öğrencilere göre daha fazla geliştiği saptanmıştır (Telef, 2014). Başka bir çalışmada, kız öğrencilerin problem çözme, empati kurma, öz- saygı ve kişilerarası ilişki düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu vurgulanmıştır (Aktaş ve Güvenç, 2006). Literatür incelendiğinde karşılaşılan bu farklı sonuçların, ergenin yetiştiği toplumun sosyokültürel farklılıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çalışmanın örneklemini farklı şehirlerde yaşayan ve farklı kültürel özelliklere sahip öğrenciler oluşturması farklılığın nedeni olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin prososyal eğilimlerinin cinsiyete göre farklılaşma durumu incelendiğinde, “kamusal olumlu sosyal davranış” ve “özgeci olumlu sosyal davranış” alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu bulguya göre, erkek öğrencilerin kızlara göre daha çok kamusal olumlu sosyal davranışlar sergiledikleri, kızların ise erkek öğrencilere göre özgeci olumlu sosyal davranışları daha çok sergilediği görülmüştür. Bu farklılığın, toplumda kız çocuklarından daha çok yardım bekleme eğiliminde olunması ve bu davranışlarının erkek çocuklarına göre daha çok ödüllendirilmesi, çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılan cinsiyet rolleri ve kız çocuklarının günlük hayatta sıklıkla oynadıkları evcilik oyunlarında üstlendikleri rollerin etkisinden kaynaklanmış olabileceği görülmektedir (Carlo ve ark., 2003). Eisenberg ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada, erkeklerin kamusal olumlu sosyal davranış gösterme eğilimi erkeklerin yardım etme davranışını genelde kişisel sıkıntıdan kurtulmak amacıyla ve açık bir şekilde yapmalarından kaynaklandığı belirtilmiştir (Nancy Eisenberg ve ark., 1998). Literatürde kızların erkeklere göre empati ve sosyal becerilerinin saha fazla gelişmiş olduğunu gösteren sonuçlar mevcuttur (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Dolayısıyla toplum içinde kabul edilmiş bazı normların bireylerin davranış ve tutumlarını etkilediği düşünülmektedir.

Öğrencilerin günlük yaşam becerilerinin öğrenim gördüğü sınıfa göre farklılaşma durumu incelendiğinde ise sadece “arkadaşlar ile ilişkiler” alt boyut puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. 6. sınıfa devam eden öğrencilerin 7. ve 8. sınıfa devam eden öğrencilere göre “arkadaşlar ile ilişkiler” alt boyut puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde ettiğimiz bulguyla örtüşür şekilde, ortaokul öğrencilerinin stresle başa çıkma ve kişilerarası ilişkileri ile sınıf düzeyleri arasındaki farklılık incelendiğinde altıncı sınıf öğrencilerinin yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine göre yaşam becerilerinin daha fazla gelişmiş olduğunu gösteren çalışma sonuçları mevcuttur (Bknz. Kabakçı ve Korkut, 2010). Farklı olarak Dünder tarafından yapılan çalışmaya göre öğrencilerin problem çözme becerileri ile sınıf düzeyine göre farklılıklar olduğu ve sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin problem çözme becerilerinin arttığı görülmüştür (Dünder, 2016). Elde edilen sonuç, öğrencilerin sınıf düzeyi ilerledikçe kendilerini daha yetersiz hissetmeleriyle ilgili olabilir.

Öğrencilerin sahip oldukları aile yapısı ile prososyal eğilimleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiş ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulguyla örtüşür şekilde, ailesel faktörlerin çocukların sosyal davranış problemlerine etkisinin incelendiği çalışmanın sonucuna göre, çocukların sosyal davranış problemleri aile tipine göre farklılaşmamaktadır (Seven, 2007). Başka bir çalışmada, aile yapısında bağlılık hisseden ergenlerin olumlu sosyal davranış eğiliminde olduğu belirtilmiştir (Romig ve Bakken, 1992). Konu ile ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda aile yapısı değişkenine çok fazla yer verilmemesi nedeniyle, çok fazla bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca aile yapısına göre anlamlı bir fark olmaması durumunun, toplumun zamanla değişerek çoğunlukla çekirdek aileye dönüşen yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin prososyal eğilimlerinin baba öğrenim düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Kamusal olumlu sosyal davranış, özgeci olumlu sosyal davranış, acil olumlu sosyal davranış ve gizli olumlu sosyal davranış alt boyut puanları ile baba öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Kamusal olumlu sosyal davranış ile baba öğrenim düzeyi incelendiğinde, babası ortaokul mezunu olanların puanlarının, babası ilkököl, lise ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Alan yazında farklı sonuçlara rastlanmıştır. Çocukların sosyal davranışlarının bazı değişkenlere göre incelendiği çalışmanın sonucuna göre, babanın eğitim düzeyi arttıkça çocukların sosyal davranışları gelişmektedir (Çelik, 2019). Öğrencilerin prososyal eğilimlerinin incelendiği çalışmada, babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin prososyal davranış eğilimlerinin arttığı görülmüştür. Çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelendiği çalışmanın sonucuna göre, babanın öğrenim düzeyi arttıkça çocukların sosyal uyum ve becerileri gelişmektedir (Sarı, 2007). Öğrencilerin prososyal eğilimlerinin incelendiği çalışmada, babanın öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin prososyal davranış eğilimlerinin arttığı görülmüştür (Çekin, 2013). Babanın öğrenim düzeyi arttıkça ergenin bazı prososyal eğilimlerinin azalması, eğitim düzeyi artan babaların çalışma hayatında daha çok bulunarak ergenle geçireceği zamanın azalmasından kaynaklandığı söylenebilir. Baba çocuk etkileşiminin çocuğun sosyal gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmüştür (Lamb, 2004). Babanın çocuğun bakımında rol alması ve aralarında sıcak bir ilişkinin olması baba-çocuk ilişkisini etkilemektedir (Gözübüyük ve Özbey, 2020). Çocukların babalarıyla sıcak ilişkileri olduğunda okulda daha başarılı oldukları, daha az antisosyal davranışlar sergiledikleri ve yaşam boyunca akranlarıyla daha iyi ilişkiler kurdukları gözlenmiştir (Koçak, 2004). Baba yoksunluğu yaşayan ya da baba çocuk etkileşimi olmayan çocukların ise psikososyal gelişimlerinin olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir (Flouri, 2005).

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ile prososyal eğilimleri arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu araştırmanın sonucuna paralel olarak Rahmati ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada çocukların yaşam becerilerinin sosyal uyum ve sosyal becerilerini anlamlı ve pozitif yönde etkilediği görülmüştür (Rahmati ve ark., 2010). Yine benzer olarak öğrencilere verilen yaşam becerileri eğitimi ile öğrencilerin iletişim becerilerinin, kişilerarası

ilişkilerinin ve sosyal becerilerinin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür (Jegannathan ve ark., 2014). Genel olarak yaşam becerileri eğitiminin sosyal gelişim üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ve ergenin duygusal olumlu sosyal davranışlarının yaşam becerilerini anlamlı ve pozitif yönde etkilediği görülmüştür (Güvenç ve Aktas, 2006). Yaşam becerileri eğitimi ile çocukların sosyal uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde, yaşam becerileri eğitimi alan çocukların sosyal uyum düzeylerinin yaşam becerileri eğitimi almayan çocuklara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir. Yaşam becerileri eğitiminin çocukların sosyal becerilerini destekleyerek toplum hayatında daha uyumlu bireyler olmasında ve benlik saygısı geliştirmelerinde önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür (Yıldırım ve Temel, 2020). Yaşam becerileri programının ergenlerde olumlu davranışları arttırdığı ve problemlerini etkin bir şekilde çözebildikleri görülmüştür (Nasheeda ve ark., 2019). Yaşam becerileri programı uygulanan çocukların problem davranışlarında azalma ve sosyal becerilerinde gelişme olduğu görülmüştür (Benítez ve ark., 2011). Borah'a göre ise gençler arasında prososyal davranışları geliştirmede yaşam becerileri oldukça önemli bir yere sahiptir (Borah, 2018). Elde edilen sonuç yaşam becerilerinin bireyin prososyal eğilimleri öğrenmesinde sosyalleşmesinde oldukça önemli bir rolü olduğu, sağlıklı karar verme becerisine sahip, problemlerine çözüm üretebilen bireylerin sosyal hayatta daha çok başarılı olduklarını ve kendilerini aha iyi ifade edebileceğini düşündürmektedir. Yaşam becerileri desteklenmiş öğrencilerin davranış problemlerinin azaldığı prososyal eğilimlerinin arttığı söylenebilir.

Kızların yaşam becerilerinin erkeklere göre daha gelişmiş olmasında kültürel ve toplumsal değerlerin etkili olduğu ve kızların toplumumuzda daha özverili ve başkalarını memnun etme eğiliminde yetiştirilmelerinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Kızların empati ve sosyal becerilerinin erkeklere göre daha gelişmiş olduğu görülmüştür (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Öğrencilerin sosyal becerilerinin incelendiği birçok çalışmada, erkek öğrencilerin kızlara göre sosyal becerilerinin daha düşük olduğu görülmüştür (Öztürker, 2014; Seven, 2007). Bu çalışmada elde edilen sonucunun çalışma grubundaki kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Özgeci olumlu sosyal davranış ile baba eğitim düzeyi incelendiğinde, babası ortaokul mezunu olanların puanlarının, babası ilkököl ve üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Acil olumlu sosyal davranış ile baba eğitim düzeyi incelendiğinde, babası yüksek lisans/doktora mezunu olanların puanlarının babası ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Gizli olumlu sosyal davranış ile baba eğitim düzeyi incelendiğinde ise babası lise mezunu olanların puanının, babası ilkököl, ortaokul ve üniversite mezunu olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocukların sosyal davranışlarının bazı değişkenlere göre incelendiği çalışmanın sonucuna göre, babanın eğitim düzeyi arttıkça çocukların sosyal davranışları gelişmektedir (Çelik, 2019). Çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelendiği çalışmanın sonucuna göre, babanın öğrenim düzeyi arttıkça çocukların sosyal uyum ve becerileri gelişmektedir (Sarı, 2007).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin yaşam becerileri toplam puanı ve tüm alt boyutları ile cinsiyetleri arasındaki anlamlı bir fark olmadığı, öğrencilerin yaşam becerileri ile sınıf düzeyi arasında 6. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir fark olduğu, öğrencilerin sahip oldukları aile yapısı ile yaşam becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı, yaşam becerileri ile anne öğrenim düzeyi arasında üniversite mezunu olan annelerin çocuklarının lehine anlamlı bir fark olduğu, yaşam becerileri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin prososyal davranışları ile cinsiyetleri arasında kızların lehine anlamlı bir fark olduğu, prososyal davranışlarda sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark olmadığı, öğrencilerin sahip oldukları aile yapısı ile prososyal davranışları arasında anlamlı bir fark olmadığı, prososyal davranışlar ile annesi ilkököl mezunu olan çocukların kamusal olumlu sosyal davranış düzeylerinin ve annesi üniversite mezunu olan çocukların özgeci olumlu sosyal davranış düzeylerinin anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Prososyal davranışlarının baba eğitim

düzeyine göre babası ortaokul mezunu olan çocukların kamusal olumlu sosyal davranış düzeyleri, babası üniversite mezunu olan çocukların özgeci olumlu sosyal davranış düzeyleri, babası ortaokul ve lise mezunu olan çocukların acil olumlu sosyal davranış düzeyleri ve babası lise mezunu olan çocukların gizli olumlu sosyal davranış düzeylerinin anlamlı bir fark oluşturduğu, ortaokul öğrencilerinin günlük yaşam becerileri ile prososyal davranışları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin günlük yaşam becerileri ve prososyal davranışlarının desteklenmesi ve öğrencilerin davranış problemlerini önlemek için okullarda düzenli aralıklarla eğitimler verilebilir. Bu eğitimlerin öncesinde ise eğitimcilerin bu konuda bilgilendirilmesi oldukça önemlidir. Ortaokul öğretmenlerinin yaşam becerilerine ve prososyal davranışlara ilişkin bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir. Ortaokul öğretmenleri için, öğrencilerin yaşam becerileri ve prososyal davranışları kazanması konusunda paylaşımda bulunabileceği çalıştay ve atölye çalışması gibi faaliyetler yapılabilir. Görülen farklı sonuçlardan hareketle ergenlik dönemi içerisindeki yaş grubu, sınıf düzeyi farklılıklarının da ayrıca çalışılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Mevcut araştırma ortaokul dönemindeki çocuklarla yapılmıştır. Bu çalışmadan hareketle benzer çalışmalar farklı gelişim dönemlerindeki öğrencileri için de yapılabilir. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda örneklem sayısı artırılabilir. Araştırma likert tipi bir ölçekle elde edilen veriler ışığında şekillenmiştir. Benzer bir çalışma nitel verilerle de desteklenebilir

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma 2020-2021 akademik yılı içerisinde Ankara ve Karabük illerinde 6.7.ve 8. sınıfa devam eden öğrencileri kapsadığından, sonuçlar Türkiye'deki tüm ortaokul öğrencileri için genellenemez. Araştırmada elde edilen veriler kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır. Araştırmada bireylerin kişisel ve ailesel niteliklerine ilişkin bilgiler ver toplama formlarına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

Teşekkür

Çalışmaya katkıda bulunan öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Etik Onay

Araştırma Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) Etik Kurulu (Karar No:2020- 34, Karar tarihi: (09/11/2020) tarafından verilen izinle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara herhangi bir kimlik bilgisi olmayacağı açıklanmış, istenilen bilgilerin sadece araştırma kapsamında kullanılacağı, istedikleri zaman araştırmadan vazgeçebileceği belirtilmiş, araştırma Helsinki Deklerasyon Prensipleri'ne göre yapılmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Finansal destek yoktur.

Yazar Katkıları

Tasarım: H. M. İ., Veri toplama veya veri girişi yapma: T. D., Analiz ve yorum: H. M. İ., Literatür tarama: H. M. İ., T. D., Yazma: H. M. İ., T. D.

KAYNAKLAR

- Aktaş, V., & Güvenç, G. B. (2006). Kız ve erkek ergenlerde saldırgan ve olumlu sosyal davranışlar ile yaş, ilişkisel bağlam ve kişiler arası duyarlılık arasındaki ilişkiler. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 23(2). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/597800>
- Aktaş, V., & Tepe, Y. K. (2020). Olumlu Sosyal Davranış Eğilimi Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin Kendini Belirleme Kuramı Bağlamında İncelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*(7), 154-166. <https://doi.org/10.21733/ibad.670311>
- Alisinanoğlu, F., & Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*. <https://doi.org/10.21733/ibad.670311>
- Arnold, M. E., & Gagnon, R. J. (2020). Positive youth development theory in practice: An update on the 4-H Thriving Model. *Journal of Youth Development*, 15(6), 1-23. <https://doi.org/10.5195/jyd.2020.954>
- Benítez, J. L., Fernández, M., Justicia, F., Fernández, E., & Justicia, A. (2011). Results of the Aprender a Convivir Program for development of social competence and prevention of antisocial behavior in four-year-old children. *School Psychology International*, 32(1), 3-19. <https://doi.org/10.1177/0143034310396804>
- Borah, D. R. (2018). Life Skills Education and Pro-Social Behavior among Youth: An Overview. *International Research Journal of Commerce*, 9, 30-38.
- Bwayo, J. (2014). Primary school pupils' life skills development the case for primary school pupils development in Uganda. <http://hdl.handle.net/10395/2009>
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Pastorelli, C., Bandura, A., & Zimbardo, P. G. (2000). Prosocial foundations of children's academic achievement. *Psychological science*, 11(4), 302-306. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00260>
- Carlo, G., & Randall, B. A. (2002). The development of a measure of prosocial behaviors for late adolescents. *Journal of youth and adolescence*, 31, 31-44. <https://doi.org/10.1023/A:1014033032440>
- Carlo, G., Hausmann, A., Christiansen, S., & Randall, B. A. (2003). Sociocognitive and behavioral correlates of a measure of prosocial tendencies for adolescents. *The journal of early adolescence*, 23(1), 107-134. <https://doi.org/10.1177/02724316022391>
- Çekin, A. (2013). İmam hatip lisesi öğrencilerinin prososyal davranış eğilimleri üzerine nicel bir inceleme. *Journal of International Social Research*, 6(28). <https://eds.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=b39327fb-b4f7-47d1-a884-caec9f113c06%40redis>
- Çelik, Z. (2019). 4-6 yaş grubu çocukların sosyal davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. <http://hdl.handle.net/11616/18263>
- Dündar, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 139-150. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/211084>
- Flouri, E. (2005). *Fathering and child outcomes*. John Wiley & Sons.
- Gözübüyük, A., & Özbey, S. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba-çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-37. <https://doi.org/10.21733/ibad.763103>
- Gravetter, F. J., & Forzano, L. (2003). Research methods. *Belmont, USA: Wadsworth/Thomson Learning*.

- Güvenç, G., & Aktas, V. (2006). Ergenlik Döneminde Yas, Toplumsal Cinsiyet, Bireysel ve İlişkisel Tutumlar, Benlik Değeri ve Yaşam Becerilerine İlişkin Algı Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 45. <https://124.im/fBi1FO>
- Javidi, K., & Garmaroudi, G. (2019). The Effect of Life Skills Training on Social and Coping Skills, and Aggression in High School Students. *Novelty in Biomedicine*, 7(3). <https://doi.org/10.22037/nbm.v7i2.21256>
- Jegannathan, B., Dahlblom, K., & Kullgren, G. (2014). Outcome of a school-based intervention to promote life-skills among young people in Cambodia. *Asian journal of psychiatry*, 9, 78-84. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2014.01.011>
- Kabakçı, Ö. F., & Korkut, F. (2010). 6-8. Sınıftaki öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(148), 77-86. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/677/128>
- Kılıç, Z., & Gültekin, M. (2015). HAYAT Bilgisi Dersinde Öğrencilerin Yaşam Becerilerinin Geliştirilmesinde Etkin Öğrenme Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 261-281. <https://124.im/zjxe>
- Kobayashi, M., Gushiken, T., Ganaha, Y., Sasazawa, Y., Iwata, S., Takemura, A., Fujita, T., Asikin, Y., & Takakura, M. (2013). Reliability and validity of the multidimensional scale of life skills in late childhood. *Education Sciences*, 3(2), 121-135. <https://doi.org/10.3390/educsci3020121>
- Koçak, A. A. (2004). Baba destek programı değerlendirme raporu. <https://124.im/gRuDBXZ>
- Kolburan, G., & Tosun, Ü. (2011). İlköğretim II. kademe öğrencileri arasında yaşam becerileri eğitimi yoluyla 1. kademede edinilmiş değerleri pekiştiren gelişimsel bir model önerisi.
- Kumru, A. (2002). *Prosocial behavior within the family context and its correlates among Turkish early adolescents*. The University of Nebraska-Lincoln. <https://124.im/Snx6goG>
- Kutsal, D. (2018). Yaşam becerileri psikoeğitim programının kız meslek lisesi öğrencilerinin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisi. <https://124.im/YdGvztQ>
- Lamb, M. E. (2004). *The role of the father in child development*. John Wiley & Sons.
- Nancy Eisenberg, N., Wentzel, M., & Harris, J. D. (1998). The role of emotionality and regulation in empathy-related responding. *School Psychology Review*, 27(4), 506-521. <https://124.im/km73>
- Nasheeda, A., Abdullah, H. B., Krauss, S. E., & Ahmed, N. B. (2019). A narrative systematic review of life skills education: effectiveness, research gaps and priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(3), 362-379. <https://doi.org/10.1080/02673843.2018.1479278>
- Osman, S. R., Khalaf, S. A., Omar, M. S., & Ismail, T. A. (2019). Behavioral and emotional problems among adolescent students. *Journal of High Institute of Public Health*, 49(2), 82-89. <https://doi.org/10.21608/jhiph.2019.49259>
- Öztürker, B. (2014). *6 yaş çocuklarının olumlu sosyal davranışları ile anne ve öğretmen özgeçiliği arasındaki ilişkilerin incelenmesi* Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/664214>
- Rahmati, B., Adibrad, N., & Tahmasian, K. (2010). The effectiveness of life skill training on social adjustment in children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 870-874. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.201>
- Romig, C., & Bakken, L. (1992). Intimacy development in middle adolescence: Its relationship to gender and family cohesion and adaptability. *Journal of youth and adolescence*, 21(3), 325-338. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01537021>
- Sarı, E. (2007). Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

- Scales, P. C., Benson, P. L., & Roehlkepartain, E. C. (2011). Adolescent thriving: The role of sparks, relationships, and empowerment. *Journal of youth and adolescence*, 40, 263-277. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9578-6>
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51(51), 477-499. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108312>
- Şimşek, N. (2019). Yaşam Becerileri Eğitimi Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 261-270. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.52504>
- Telef, B. B. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 591-604. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/209923>
- Terzi, Ş. (2003). Altıncı sınıf öğrencilerinin kişiler arası problem çözme beceri algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 221-232. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/256456>
- Topcu Bilir, Z. (2019). Yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algıları ve sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisi. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/433830>
- Ümmet, D., & Demirci, G. (2017). Yaşam becerileri eğitimi kapsamında yürütülen grupla psikolojik danışma uygulamasının ortaokul öğrencilerinin iyi oluşları üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45), 153-170. <https://doi.org/10.15285/maruaebd.263879>
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Oldehinkel, A. J., De Winter, A. F., Verhulst, F. C., & Ormel, J. (2008). Prosocial and antisocial behavior in preadolescence: Teachers' and parents' perceptions of the behavior of girls and boys. *International Journal of Behavioral Development*, 32(3), 243-251. <https://doi.org/10.1177/0165025408089274>
- Yıldırım, Y., & Temel, Z. F. (2020). Yaşam becerileri eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların yaşam becerilerine ve sosyal uyumlarına etkisinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 384-405. <https://journals.iku.edu.tr/yed/index.php/yed/article/view/212>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Throughout the secondary school years, children undergo rapid environmental and physiological changes as they transition into adolescence. Adolescents are the most productive members of society because of their physical and intellectual potential. This transformative period necessitates an increased demand for life skills. Among the crucial experiences during adolescence is the individual's endeavor to actively engage in social life and establish a meaningful presence within it. Given the significant role that social skills play in shaping one's social interactions, it becomes paramount for adolescents to develop and apply these skills effectively.

Method: This research employed the correlational model, a quantitative research method that investigates the relationship between variables or parameters. The primary objective of correlational research is to ascertain whether a relationship exists between two or more variables and, if so, to measure the direction and strength of this relationship. Relational research can utilize exploratory and predictive designs. Exploratory design centers on determining the existence of a relationship between variables and explaining the strength of that relationship. In this study, an exploratory design was employed to investigate the relationship between prosocial skills and life skills, with a focus on examining the strength of the association between these two variables.

Results: A total of 402 students participated in the research, with 233 (58%) being female and 169 (42%) male. In terms of grade levels, 115 (28.6%) were 6th-grade students, 120 (29.9%) were 7th-grade students, and 167 (41.5%) were 8th-grade students. Of the participants, 291 (54.5%) were from Ankara, and 183 (45.5%) were from Karabük. Regarding family structure, 350 (87.1%) students had a nuclear family, while 52 (12.9%) had an extended family. Examining the mothers' education level, 105 (26.1%) students' mothers were primary school graduates, 80 (19.9%) were secondary school graduates, 88 (21.9%) were university graduates, and 5 (1.3%) were reported to have a doctorate degree. Looking at the fathers' education level, 53 (13.2%) students' fathers were primary school graduates, 54 (13.4%) were secondary school graduates, and 142 (35.3%) were high school graduates.

Discussion: Prosocial behaviors represent crucial skills not only for individuals but for the broader societal context. Adolescents equipped with prosocial skills are known to navigate social life more adeptly, leading to heightened self-esteem in their daily interactions. The acquisition of daily life skills has been associated with a reduction in behavioral problems and an improvement in adaptation skills among individuals. This study corroborates these observations, revealing a significant and positive relationship between secondary school students' daily life skills and their prosocial tendencies. Consistent with our findings, a study by Rahmati et al. demonstrated a significant and positive impact of children's life skills on their social adaptation and social skills. Examining the link between life skills training and children's social adaptation, the research highlighted notable differences in the social adaptation levels of children who received life skills training compared to those who did not. These outcomes underscore the vital role of life skills education in fostering children's harmonious integration into social life, contributing to the development of their self-esteem by reinforcing their social skills. It has been stated that cultural and social values are effective in the fact that girls' life skills are more developed than boys, and that this is due to the fact that girls in our society are raised to be more self-sacrificing and tend to please others. It has been observed that girls' empathy and social skills are more developed than boys. In many studies examining the social skills of students, it has been observed that male students have lower social skills than girls. It is thought that the result obtained in this research is due to cultural differences in the study group.

Conclusion and Suggestions: Based on the research results, no significant difference was found between students' life skills total score and all sub-dimensions based on gender. However, a significant difference was identified in life skills based on grade level, favoring 6th-grade students, and also in relation to family structure. It was observed that there is no significant difference between life skills and mother's education level, favoring children whose mothers are university graduates. However, no significant difference was found between life skills and father's education level. To promote the acquisition of life skills and prosocial behaviors among secondary school students, workshops and seminars can be organized, providing a platform for teachers to share insights. Considering the distinct results observed, it is evident that differences in age group and class level during adolescence should be investigated separately in future studies. This research focused on secondary school students, and future studies could extend to various developmental periods for a comprehensive understanding. Increasing the sample size in subsequent studies can enhance the generalizability of the findings. The current research relied on Likert-type scale data, and future investigations could benefit from supplementing quantitative data with qualitative insights. This would contribute to a more nuanced exploration of the relationship between life skills and various demographic factors.